

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1973 Nr. 12

A. TITEL

Algemeen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van met de grens verband houdende vraagstukken en andere tussen beide landen bestaande problemen

Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland nopens het verloop van de gemeenschappelijke landgrens, de grenswateren, het grondbezit in de nabijheid van de grens, het grensoverschrijdend verkeer over land en via de binnenwateren en andere met de grens verband houdende vraagstukken, met Bijlagen en Slotprotocol (Grensverdrag);
's-Gravenhage, 8 april 1960

B. TEKST

De tekst van het Algemeen Verdrag is geplaatst in *Trb.* 1960, 67.
De tekst van het Grensverdrag, met Bijlagen en Slotprotocol, is geplaatst in *Trb.* 1960, 68.

D. GOEDKEURING

E. BEKRACHTIGING

G. INWERKINGTREDING

Zie *Trb.* 1963, 114.

J. GEGEVENS

Zie *Trb.* 1960, 68 en 1963, 115.

In overeenstemming met artikel 102 van het Handvest der Verenigde Naties is het Algemeen Verdrag op 3 september 1964 geregistreerd bij het Secretariaat der Verenigde Naties onder nr. 7404. De tekst van het Verdrag, alsmede een Engelse en een Franse vertaling daarvan, is geplaatst in „Recueil des Traités” van de Verenigde Naties, deel 508, blz. 14 e.v., en deel 509, blz. 2 e.v. De tekst van het Grensverdrag begint op blz. 26 van deel 508.

Voor het op 26 juni 1945 te San Francisco tot stand gekomen Statuut van het Internationale Gerechtshof zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1971, 55.

Voor het op 18 oktober 1907 te 's-Gravenhage gesloten Verdrag voor de vreedzame beslechting van internationale geschillen zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1970, 143.

Voor de op 30 mei 1958 te 's-Gravenhage gesloten Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland nopens de samenvoeging van de grenscontrole en de instelling van gemeenschappelijke spoorwegstations of van grensaflosstations aan de Nederlands-Duitse grens zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1972, 160.

Voor de op 3 juni 1960 te Bonn gesloten Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake het kleine grensverkeer zie ook *Trb.* 1969, 71.

Van de op 25 juli 1963 te Bonn gewisselde nota's tussen de Nederlandse Regering en de Duitse Bondsregering inzake de schriftelijke verklaring bedoeld in paragraaf 2 van Bijlage A bij het Grensverdrag is de tekst geplaatst in *Trb.* 1963, 133.

Ter uitvoering van de bepalingen van Hoofdstuk 4 van het Grensverdrag zijn in overeenstemming met artikel 59, tweede lid, van dat Verdrag de volgende Overeenkomsten tot stand gekomen:

Overeenkomst tussen het Duitse Wasserverband „Netterden'scher Kanal” en het Nederlandse Polderdistrict „Oude Rijn” inzake het gemaal Kandia; Herwen, 3 december 1971 (tekst op blz. 4 e.v. van dit *Tractatenblad*).

Overeenkomst tussen het Duitse Deichverband „Kleve-Landesgrenze” en het Nederlandse Polderdistrict „Maas en Waal” over de waterafvoer uit het gemeenschappelijke stroomgebied naar het gemaal te Nijmegen; Kranenburg, 20 september 1972 (tekst op blz. 16 e.v. van dit *Tractatenblad*).

De beide Overeenkomsten zijn – gelet op het gestelde in artikel 59, tweede lid, van het Grensverdrag – overeenkomsten als bedoeld in artikel 62, eerste lid, letter *b*, van de Grondwet in verband waarmee zij niet de goedkeuring behoeven van de Staten-Generaal.

De beide Overeenkomsten zullen ingevolge hun artikel 13, eerste lid, in werking treden op een nader door Partijen vast te stellen tijdstip.

De tekst van de beide Overeenkomsten luidt als volgt:

De beide Overeenkomsten zullen ingevolge hun artikel 13, eerste lid, in werking treden op een nader door Partijen vast te stellen tijdstip.

De tekst van de beide Overeenkomsten luidt als volgt:

De beide Overeenkomsten zullen ingevolge hun artikel 13, eerste lid, in werking treden op een nader door Partijen vast te stellen tijdstip.

De tekst van de beide Overeenkomsten luidt als volgt:

De beide Overeenkomsten zullen ingevolge hun artikel 13, eerste lid, in werking treden op een nader door Partijen vast te stellen tijdstip.

De tekst van de beide Overeenkomsten luidt als volgt:

De beide Overeenkomsten zullen ingevolge hun artikel 13, eerste lid, in werking treden op een nader door Partijen vast te stellen tijdstip.

De tekst van de beide Overeenkomsten luidt als volgt:

**Overeenkomst tussen het Duitse Wasserverband „Netterden'scher
Kanaal" en het Nederlandse Polderdistrict „Oude Rijn"
inzake het gemaal Kandia**

Het Wasserverband „Netterden'scher Kanaal" (hierna te noemen „het Wasserverband"), vertegenwoordigd door de voorzitter K. F. Lensing en het Polderdistrict „Oude Rijn" (hierna te noemen „het Polderdistrict"), vertegenwoordigd door de dijkgraaf J. C. Daams gaan van de volgende overwegingen uit:

1. Deze overeenkomst heeft betrekking op het stroomgebied van de watergang, die „Hettergraaf", „Grenskanaal", „Wild" en „Oude Rijn" genoemd wordt en uitmondt in het Pannerdensch Kanaal; de overeenkomst betreft derhalve de gebieden van de Partijen voor zover die tot het stroomgebied van de Oude Rijn behoren.

2. Om de thans bij hoge waterstanden van het Pannerdensch Kanaal optredende afwateringsmoeilijkheden en overstromingen tegen te gaan, achten de Partijen het noodzakelijk de afwatering – in het bijzonder bij hoge waterstanden – door de bouw van een gemaal aan de monding van de Oude Rijn te verbeteren.

3. Dit gemaal wordt door het Polderdistrict gebouwd, bediend, beheerd en onderhouden, alsmede zonodig uitgebreid en verbeterd; de andere Partij draagt in de daardoor ontstane kosten bij naar rato van haar aandeel in het gezamenlijke stroomgebied.

4. De grootte van het stroomgebied bedraagt:

a. op Duits gebied	3.786 ha.
b. op Nederlands gebied	5.575 ha.

Dienovereenkomstig sluiten het Wasserverband en het Polderdistrict, met inachtneming van hoofdstuk 4, artikel 59, van het Grensverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland van 8 april 1960, de volgende overeenkomst.

Artikel 1

1. Het Polderdistrict is verplicht aan de monding van de Oude Rijn in het Pannerdensch Kanaal een gemaal te bouwen en dit, indien nodig, uit te breiden of te verbeteren.

2. Het Polderdistrict is bovendien verplicht, het gemaal te bedienen, te beheren en te onderhouden.

Vereinbarung zwischen dem deutschen Wasserverband „Netterden’scher Kanal“ und dem niederländischen Polderdistrict „Oude Rijn“ über das Pumpwerk Kandia

Der Wasserverband „Netterden’scher Kanal“ (im folgenden „Wasserverband“ genannt), vertreten durch den Vorsteher K. F. Lensing, und der Polderdistrict „Oude Rijn“ (im folgenden „Polderdistrict“ genannt), vertreten durch den Dijkgraaf J. C. Daams, gehen von folgenden Überlegungen aus:

1. Diese Vereinbarung erstreckt sich auf das Einzugsgebiet des Wasserlaufs, der „Hettergraben“, „Netterden’scher Kanal“, „Wild“ und „Lobithier Altrhein“ genannt wird und der in den Pannerden’scher Kanal mündet, also auf die zum Einzugsgebiet des Lobithier Altrheins (Oude Rijn) gehörenden Flächen der beiden Parteien.

2. Um die jetzt bei erhöhten Wasserständen des Pannerden’schen Kanals auftretenden Vorfluterschwernisse und Überschwemmungen zu verhindern, halten die Parteien es für erforderlich, die Vorflut – insbesondere auch zu Hochwasserzeiten – durch den Bau eines Pumpwerkes an der Mündung des Lobithier Altrheins zu verbessern.

3. Dieses Pumpwerk wird durch den Polderdistrict gebaut, betrieben, verwaltet und unterhalten sowie erforderlichenfalls erweitert oder verbessert; die andere Partei leistet ihren Beitrag zu den dadurch entstehenden Kosten entsprechend ihrem Anteil an dem Gesamteinzugsgebiet.

4. Die Grösse des Einzugsgebietes beträgt

a) auf deutschem Boden	3.786 ha,
b) auf niederländischem Boden	5.575 ha.

Demgemäss schliessen der Wasserverband und der Polderdistrict unter Beachtung von Kapitel 4, Artikel 59 des Grenzvertrages zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande vom 8. April 1960 folgende Vereinbarung:

Artikel 1

1. Der Polderdistrict ist verpflichtet, an der Mündung des Lobithier Altrheins (Oude Rijn) in den Pannerden’schen Kanal ein Pumpwerk zu errichten und, wenn notwendig, zu erweitern oder zu verbessern.

2. Der Polderdistrict ist darüber hinaus verpflichtet, das Pumpwerk zu betreiben, zu verwalten und zu unterhalten.

Artikel 2

1. De bouw van het gemaal en alle mogelijke uitbreidingen of verbeteringen worden uitgevoerd overeenkomstig plannen, die door de Partijen in onderlinge overeenstemming worden opgesteld; de te dien tijde geldende rechtsvoorschriften blijven voor het overige onverminderd van kracht. Een zodanig plan wordt na uitvoering een onderdeel van deze overeenkomst.

2. Bij het nakomen van zijn verplichting tot exploiteren, beheren en onderhouden als bedoeld in artikel 1, tweede lid, zal het Polderdistrict de voorschriften in acht nemen, die de Partijen terstond na het sluiten van deze overeenkomst in onderlinge overeenstemming opstellen en waarin in het bijzonder ook de aan te houden waterstand of waterstanden worden vastgelegd.

3. De in het eerste en het tweede lid genoemde plannen en voorschriften, alsmede mogelijke toekomstige veranderingen daarin, behoeven enkel de goedkeuring van de Regierungspräsident te Düsseldorf en Gedeputeerde Staten van Gelderland te Arnhem.

4. De Oberdeichinspektor in Düsseldorf en de Directeur-hoofdingenieur van de Dienst van Provinciale Waterstaat van Gelderland te Arnhem hebben het recht tot inspectie van de bouwwerken en installaties. Het vijfde lid van artikel 3 vindt dienovereenkomstige toepassing.

Artikel 3

1. Voor het begin van elk rekeningsjaar (kalenderjaar) maakt het Polderdistrict met voorafgaande instemming van het Wasserverband:

- a. een raming op van de kosten voor de verwachte bouw-, verbeterings- en uitbreidingswerkzaamheden;
- b. een begroting op van de overige verwachte inkomsten en uitgaven met de uitvoering van deze overeenkomst in verband staande, en van de dienovereenkomstig ten laste van het Wasserverband komende bijdrage in de kosten.

De uitgaven dienen binnen de voormelde raming en begroting te blijven.

2. Uitgaven, waarin in de raming of begroting niet, of tot een lager bedrag, is voorzien, behoeven de voorafgaande toestemming van het Wasserverband; indien verhoging van de bemalingskosten noodzakelijk is, doch de omstandigheden bijzonder snel optreden vereisen, is de voorafgaande toestemming van de voorzitter van het Wasserverband voldoende.

Artikel 2

1. Der Bau des Pumpwerkes sowie alle etwaigen Erweiterungen oder Verbesserungen sind nach Plänen auszuführen, die durch die Parteien im beiderseitigen Einvernehmen aufgestellt werden; die Vorschriften des jeweiligen nationalen Rechts bleiben im übrigen unberührt. Ein solcher Plan wird nach Ausführung Bestandteil dieser Vereinbarung.

2. Der Polderdistrict hat seine Pflicht zum Betrieb sowie zur Verwaltung und Unterhaltung im Sinne von Art. 1 Abs. 2 gemäss den Vorschriften zu erfüllen, die die Parteien unverzüglich nach Abschluss dieser Vereinbarung im beiderseitigen Einvernehmen erlassen und in denen insbesondere auch der einzuhaltende Wasserstand bzw. die einzuhaltenden Wasserstände festgelegt werden.

3. Die in den Absätzen 1 und 2 genannten Pläne und Vorschriften sowie etwaige künftige Änderungen bedürfen nur der Genehmigung des Regierungspräsidenten in Düsseldorf und der Gedeputeerde Staten van Gelderland in Arnhem.

4. Der Directeur Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat van Gelderland in Arnhem und der Oberdeichinspektor in Düsseldorf haben das Recht, die Baustellen und Anlagen zu besichtigen. Art. 3 Abs. 5 gilt entsprechend.

Artikel 3

1. Vor Beginn eines jeden Rechnungsjahres, das mit dem Kalenderjahr übereinstimmen muss, stellt der Polderdistrict im vorherigen Einvernehmen mit dem Wasserverband:

- a) für die voraussichtlichen Bau- sowie Verbesserungs- oder Erweiterungsarbeiten einen Kostenvoranschlag,
- b) über die übrigen, mit der Durchführung dieser Vereinbarung zusammenhängenden voraussichtlichen Einnahmen und die Ausgaben und die demgemäss von dem Wasserverband zu tragenden Kostenanteile

einen Haushaltsplan auf.

Die Ausgaben haben sich nach diesem Kostenvoranschlag und dem Haushaltsplan zu richten.

2. Über- und ausserplanmässige Ausgaben bedürfen der vorherigen Zustimmung des Wasserverbandes; bei einer erforderlichen Erhöhung der Pumpkosten reicht jedoch im Falle besonderer Eilbedürftigkeit die vorherige Zustimmung des Vorsitzenden des Wasserverbandes aus.

3. Vóór 30 juni van elk jaar legt het Polderdistrict het Wasserverband een afrekening voor van alle inkomsten en uitgaven van het verstreken rekeningsjaar.

4. Het Wasserverband is gerechtigd om met twee vertegenwoordigers deel te nemen aan alle vergaderingen van het gecombineerde college of het dagelijks bestuur van het Polderdistrict voorzover de in die vergaderingen te behandelen aangelegenheden onderwerp zijn van deze overeenkomst (vgl. artikel 1).

Het Polderdistrict doet het Wasserverband de uitnodiging voor deze vergaderingen toekomen met inachtneming van een voldoende ruime termijn.

Het bepaalde in de beide eerste volzinnen van dit lid geldt op overeenkomstige wijze voor de Oberdeichinspektor te Düsseldorf persoonlijk.

5. De wettige vertegenwoordiger van het Wasserverband of de door hem hiertoe aangewezen personen hebben het recht zich te allen tijde van de toestand van het gemaal, alsmede van de exploitatie, het beheer en het onderhoud daarvan te overtuigen; zij hebben het recht inzage te nemen van de daarmede verband houdende bescheiden van het Polderdistrict.

Artikel 4

1. Het Wasserverband verbindt zich:

- a. een aandeel van 40 procent te dragen van de kosten – met uitzondering van die voor het beheer – welke het Polderdistrict maakt ter nakoming van de in artikel 1 omschreven verplichtingen (uitvoeringskosten),
- b. in elk rekeningsjaar (kalenderjaar) een aandeel van 10 procent te dragen van alle beheerskosten van het Polderdistrict.

2. Indien ten gevolge van door een der Partijen of door derden uitgevoerde werkzaamheden de waterhoeveelheden in het gemeenschappelijke stroomgebied (vgl. artikel 6) aanmerkelijk zouden toenemen, treffen de Partijen ter zake van de hieruit voortvloeiende kostenverhoging een nieuwe regeling.

3. Elk der Partijen is verplicht de andere Partij tijdig op de hoogte te brengen van de aanvang van werkzaamheden als boven bedoeld.

4. Op verzoek van één der Partijen zullen de Partijen zich te zamen ter plaatse op de hoogte stellen van het bestaan van zodanige werkzaamheden.

3. Spätestens bis zum 30. Juni eines jeden Jahres legt der Polderdistrict dem Wasserverband eine Abrechnung über alle Einnahmen und Ausgaben des verflossenen Rechnungsjahres vor.

4. Der Wasserverband hat das Recht, mit zwei Vertretern an allen Sitzungen des Vorstandes oder des geschäftsführenden Ausschusses des Polderdistricts teilzunehmen, soweit die Sitzungen Gegenstände dieser Vereinbarung (vgl. Artikel 1) betreffen.

Zu diesen Sitzungen hat der Polderdistrict den Wasserverband unter Einhaltung einer ausreichenden Frist einzuladen.

Die Sätze 1 und 2 sind auf den Oberdeichinspektor für seine Person entsprechend anzuwenden.

5. Die satzungsmässigen Vertreter des Wasserverbandes oder von diesem besonders beauftragte Personen sind berechtigt, sich jederzeit von dem Zustand des Pumpwerkes sowie von dessen Betrieb, Verwaltung und Unterhaltung zu überzeugen; sie haben das Recht, in die entsprechenden Akten und Unterlagen des Polderdistricts Einsicht zu nehmen.

Artikel 4

1. Der Wasserverband verpflichtet sich:

- a) von den Kosten – jedoch mit Ausnahme der Verwaltungskosten –, die dem Polderdistrict in Erfüllung der in Artikel 1 dargelegten Verpflichtungen entstehen (Ausführungskosten), einen Anteil von 40 v.H.,
- b) von allen Verwaltungskosten des Polderdistricts je Rechnungsjahr (Kalenderjahr) einen Anteil von 10 v.H. zu tragen.

2. Sollte durch Einwirkungen einer Partei oder Dritter im gemeinsamen Einzugsgebiet (vgl. Art. 6) die Wassermenge wesentlich erhöht werden, so treffen die Parteien über die hieraus erwachsenden Mehrkosten eine neue Regelung.

3. Jede Partei ist verpflichtet, die andere Partei rechtzeitig über den Eintritt obengenannter Einwirkungen zu unterrichten.

4. Auf Wunsch einer Partei werden die Parteien gemeinsam örtliche Feststellungen über das Bestehen derartiger Einwirkungen treffen.

Artikel 5

1. Het Wasserverband verbindt zich, aan het Polderdistrict jaarlijks uiterlijk 1 juli een bedrag ter hoogte van 50 procent te betalen van het in de begroting over het lopende rekeningsjaar voor het Wasserverband geraamde aandeel in de totaalkosten.

De overblijvende kosten dienen binnen 2 maanden na overlegging van de rekeningen te worden betaald.

2. Het aandeel in de kosten voor de uitvoering van het bouwplan en van mogelijke uitbreidings- en verbeteringswerkzaamheden dient het Wasserverband onverwijld – doch in elk geval binnen 3 maanden na overlegging van de rekeningen – te betalen.

3. Alle betalingen geschieden in Nederlands courant.

Artikel 6

1. Het huidige gemeenschappelijke stroomgebied en de thans daartoe behorende gebieden van de beide Partijen zijn aangegeven op een kaart, die door de Partijen blijkens hun ondertekening als juist wordt erkend en deel uitmaakt van deze overeenkomst.

2. Wanneer de verhouding tussen de oppervlakten van de delen van het stroomgebied meer dan 5 % worden gewijzigd, zullen Partijen een dienovereenkomstige wijziging vast stellen van de in het eerste lid van artikel 4 onder a gegeven kostenverdeling.

3. Wanneer de grootte van de beheerskosten (artikel 4, lid 1 b) verandert ten gevolge van het aanvaarden van andere taken door het Polderdistrict of de vergroting van zijn gebied, zullen het Deichverband en het Polderdistrict over een nieuwe verdeling van de beheerskosten onderhandelen.

Artikel 7

Schade die een der Partijen lijdt als gevolg van niet-nakoming door de andere Partij van de op haar rustende verplichtingen ingevolge deze overeenkomst dient te worden vergoed.

Het Wasserverband heeft het recht om schade, welke door hem is geleden en door het Polderdistrict is erkend in mindering te brengen op dat jaarlijks door hem bij te dragen aandeel in de kosten.

Artikel 8

1. Duitse en Nederlandse ondernemers dienen bij de gunning van werken strekkende ter uitvoering van deze overeenkomst in aanmerking te komen zoveel mogelijk naar de verhouding waarin de kosten overeenkomstig het eerste lid van artikel 4 onder a van deze overeenkomst over de Duitse en de Nederlandse Partijen worden verdeeld.

Artikel 5

1. Der Wasserverband verpflichtet sich, an den Polderdistrict jährlich spätestens bis zum 1. Juli einen Betrag von 50 v.H. der im Haushaltsplan des laufenden Rechnungsjahres für ihn veranschlagten Gesamtkosten zu zahlen. Die verbleibenden Kosten sind spätestens innerhalb von zwei Monaten nach Vorlage der Rechnungen zu zahlen.

2. Den Kostenanteil für die Durchführung des Bauvorhabens und evtl. Erweiterungs- oder Verbesserungsarbeiten hat der Wasserverband unverzüglich – spätestens jedoch innerhalb von drei Monaten nach Vorlage der Rechnungen – zu bezahlen.

3. Alle Zahlungen werden in niederländischer Währung geleistet.

Artikel 6

1. Das heutige gemeinsame Einzugsgebiet und die heutigen Einzugsgebietsanteile beider Parteien sind auf einer Karte dargestellt, die die Parteien durch ihre Unterschrift für richtig anerkannt haben und die Bestandteil dieser Vereinbarung ist.

2. Ändert sich das Grössenverhältnis der Einzugsgebietsteile zueinander um mehr als 5 v.H., so werden die Parteien eine entsprechende Änderung der in Artikel 4 Abs. 1 a getroffenen Kostenverteilung vereinbaren.

3. Ändert sich der Umfang der Verwaltungskosten (Art. 4 Abs. 1 b) infolge der Übernahme anderer Aufgaben durch den Polderdistrict oder Vergrößerung des Distriktsgebietes, so werden der Deichverband und der Polderdistrict über eine Neuverteilung der Verwaltungskosten verhandeln.

Artikel 7

Für Schäden, die einer Partei dadurch entstehen, dass die andere Partei die ihr nach dieser Vereinbarung obliegenden Verpflichtungen verletzt, ist Ersatz zu leisten. Der Wasserverband ist berechtigt, wegen eines ihm entstandenen und vom Polderdistrict anerkannten Schadens den jährlich von ihm beizutragenden Kostenanteil entsprechend zu mindern.

Artikel 8

1. Bei der Vergabe von Arbeiten zur Durchführung dieser Vereinbarung sind deutsche und niederländische Unternehmer nach Möglichkeit in dem Verhältnis zu berücksichtigen, in dem sich die Kosten gemäss Artikel 4 Abs. 1 a dieser Vereinbarung auf die deutsche und die niederländische Partei verteilen.

2. Odrachten, welke het Polderdistrict ten tijde van de onder-tekening van deze overeenkomst al heeft verleend, blijven onverlet; zij worden naar de in het eerste lid genoemde maatstaf aan het Nederlandse aandeel toegerekend.

Artikel 9

1. Partijen kunnen zelf, of door middel van de bij hen aange-sloten lagere lichamen, voor betere bemaling van hun gebieden op hun eigen kosten aanvullende inrichtingen bouwen en exploiteren.

2. Een betere bemaling dient te worden aangemerkt als een handeling in de zin van het tweede lid van artikel 4.

Dat geldt niet voor de normale natuurlijke of door middel van kunstwerken geregelde afwatering van voor landbouwdoeleinden bebezigde gronden.

Artikel 10

1. Na beëindiging van de overeenkomst zal het Polderdistrict aan het Wasserverband diens aandeel in de kosten voor de bouw van het gemaal en mogelijke verbeteringen en uitbreidingen terugbe-talen. De grootte van het aandeel wordt vastgesteld aan de hand van de waarde die het gemaal ten tijde van de beëindiging van de overeenkomst heeft.

2. Alles wat tot de inrichting van de kantoren en vergaderruimte van het Polderdistrict behoort, is zijn eigendom en zulks onafhanke-lijk van de omstandigheid of de betrokken zaken daarin thans reeds aanwezig zijn of nog zullen worden verkregen.

Artikel 11

Wijzigingen van deze overeenkomst behoeven de goedkeuring van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en van de Rege-ring van de Bondsrepubliek Duitsland. Zulks geldt niet voor een wijziging van de kostenverdeling zoals bedoeld in het tweede lid van artikel 6.

Artikel 12

1. Deze overeenkomst wordt gesloten voor 40 jaar. Als zij niet drie jaar voor de afloopdatum wordt opgezegd, wordt zij voor tel-kens tien jaar stilzwijgend verlengd.

2. De opzegging dient te geschieden per aangetekende brief.

2. Aufträge, die der Polderdistrict bei Unterzeichnung dieser Vereinbarung bereits vergeben hat, bleiben bestehen; sie werden nach Massgabe des Absatzes 1 auf den niederländischen Anteil angerechnet.

Artikel 9

1. Die Parteien können selbst oder über die ihnen angeschlossenen Unterverbände zur besseren Entwässerung ihrer Gebiete auf ihre Kosten zusätzliche Einrichtungen errichten und betreiben.

2. Eine bessere Entwässerung ist als Einwirkung im Sinne von Artikel 4 Abs. 2 anzusehen. Das gilt nicht für die normale natürliche oder künstliche Entwässerung landwirtschaftlich genutzter Flächen.

Artikel 10

1. Nach Beendigung der Vereinbarung wird der Polderdistrict dem Wasserverband dessen Anteil an den Kosten für den Bau des Pumpwerkes sowie für etwaige Verbesserungen und Erweiterungen zurückerstatten. Der Anteil berechnet sich nach dem Wert, den das Pumpwerk zur Zeit der Beendigung der Vereinbarung besitzt.

2. Die Einrichtungsgegenstände der Büros und Sitzungsräume des Polderdistricts stehen in dessen Eigentum, und zwar unabhängig davon, ob sie bereits vorhanden sind oder noch erworben werden.

Artikel 11

Änderungen der Vereinbarung bedürfen der Genehmigung der Regierungen der Bundesrepublik Deutschland und des Königreichs der Niederlande. Das gilt nicht für eine Änderung der Kostenverteilung nach Art. 6 Abs. 2.

Artikel 12

1. Die Vereinbarung wird auf die Dauer von vierzig Jahren geschlossen. Wird sie nicht drei Jahre vor Ablauf ihrer Dauer gekündigt, verlängert sie sich stillschweigend jeweils um weitere zehn Jahre.

2. Die Kündigung hat durch eingeschriebenen Brief zu erfolgen.

Artikel 13

Deze overeenkomst behoeft de goedkeuring van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland. Zij treedt in werking een maand nadat de laatste der beide mededelingen van goedkeuring door de andere Partij is ontvangen. De Partijen stellen het tijdstip van de inwerkingtreding vast door middel van briefwisseling.

GEDAAN te Herwen de 3de december 1971 in viervoud, elk in de Nederlandse en de Duitse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk gezaghebbend.

De dijkgraaf van het polderdistrict Oude Rijn

(w.g.) J. C. DAAMS

De voorzitter van het Wasserverband „Netterden'scher Kanal”

(w.g.) K. F. LENSING

Artikel 13

Diese Vereinbarung bedarf der Genehmigung der Regierungen der Bundesrepublik Deutschland und des Königreichs der Niederlande.

Sie tritt einen Monat nach Zugang der zuletzt erteilten Genehmigung bei der Partei in Kraft. Die Parteien stellen den Zeitpunkt des Inkrafttretens durch Briefwechsel fest.

GESCHEHEN zu Herwen, den 3. Dezember 1971 in vier Urschriften, jede in deutscher und niederländischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermassen verbindlich ist.

Dijkgraaf des Polderdistricts „Oude Rijn“

(gez.) J. C. DAAMS

Vorsteher des Wasserverbandes „Netterden'scher Kanal“

(gez.) K. F. LENSING

**Overeenkomst tussen het Duitse Deichverband „Kleve-Landesgrenze”
en het Nederlandse Polderdistrict „Maas en Waal” over de
waterafvoer uit het gemeenschappelijke stroomgebied
naar het gemaal te Nijmegen**

Het Deichverband „Kleve-Landesgrenze” (hierna te noemen „het Deichverband”), vertegenwoordigd door de Dijkgraaf Robert Jansen en het Polderdistrict „Maas en Waal” (hierna te noemen „het Polderdistrict”), vertegenwoordigd door de Dijkgraaf P. Th. Ermers gaan van de volgende overwegingen uit:

1. Ter verzekering van een goede waterafvoer uit hun gemeenschappelijk stroomgebied zijn de volgende overeenkomsten gesloten:

- a. de overeenkomst, met eerste en tweede nadere overeenkomst, alle van 28 juni 1932, tussen het Deichverband en het Nederlandse waterschap „Nijmegen-Duitsche grens”;
- b. de derde nadere overeenkomst van 24 oktober 1960 tussen het Deichverband en het Polderdistrict „Circul van Ooy en Millingen” (als rechtsopvolger van het inmiddels opgeheven waterschap „Nijmegen-Duitsche grens”).

2. De kosten werden in deze overeenkomsten over de Partijen verdeeld overeenkomstig de verhouding van de oppervlakten van hun gebieden.

3. Sindsdien is het noodzakelijk gebleken het door het Deichverband te dragen aandeel in de kosten te herzien, en wel op basis van de verhouding waarin de grootte van de wederzijdse, respectievelijk onder de ene en onder de andere partij ressorterende, delen van het stroomgebied tot elkaar staan. De noodzaak daartoe ontstaat in het bijzonder uit de toeneming van de waterafvoer, met name uit het Nederlandse gebied bij Groesbeek en het Duitse gebied bij Kranenburg, alsmede uit de wijzigingen van de Duits-Nederlandse landsgrens.

4. Het Duitse deel van het stroomgebied is 9 700 ha groot, het Nederlandse 6 765 ha, zodat voor de toekomst een aandeel van het Deichverband van 60% in de kosten redelijk lijkt.

5. De Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie heeft zich met deze wijziging verenigd.

Daarom sluiten het Deichverband en het Polderdistrict (als rechtsopvolger van het Polderdistrict „Circul van de Ooy en Millingen”) met inachtneming van Hoofdstuk 4, artikel 59 van het Grensverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland van 8 april 1960, de volgende Overeenkomst.

Vereinbarung zwischen dem deutschen Deichverband „Kleve-Landesgrenze“ und dem niederländischen Polderdistrict „Maas en Waal“ über den Wasserabfluss aus dem gemeinsamen Einzugsgebiet zum Pumpwerk in Nijmegen

Der Deichverband „Kleve-Landesgrenze“ (im folgenden „Deichverband“ genannt), vertreten durch den Deichgrafen Robert Jansen und der Polderdistrict „Maas en Waal“ (im folgenden „Polderdistrict“ genannt), vertreten durch den Dijkgraaf P. Th. Ermers, gehen von folgenden Überlegungen aus:

1. Zur Sicherung einer ordnungsgemässen Entwässerung ihres gemeinsamen Einzugsgebietes sind nachstehende Vereinbarungen getroffen worden:

- a) der Vertrag und die 1. und 2. Sondervereinbarung, sämtlich vom 28. Juni 1932, zwischen dem Deichverband und der niederländischen Waterschap „Nijmegen-Duitsche grens“,
- b) die 3. Sondervereinbarung vom 24. Oktober 1960 zwischen dem Deichverband und dem Polderdistrict „Circul van de Ooy en Millingen“ (als Rechtsnachfolger der in der Zwischenzeit aufgelösten Waterschap „Nijmegen-Duitsche grens“).

2. Die Kosten wurden in diesen Vereinbarungen entsprechend dem Verhältnis der Flächengrößen der beiderseitigen Verbandsgebiete auf die Parteien verteilt.

3. In der Zwischenzeit hat es sich als notwendig erwiesen, den vom Deichverband zu tragenden Kostenanteil neu festzusetzen, und zwar auf der Grundlage des Größenverhältnisses, in dem die Einzugsgebietsteile der beiden Parteien zueinander stehen. Diese Notwendigkeit ergibt sich insbesondere aus der Zunahme des Wasserabflusses, vor allem im Bereich des niederländischen Gebietes bei Groesbeek und des deutschen Gebietes bei Kranenburg, sowie aus den Veränderungen der deutsch-niederländischen Staatsgrenze.

4. Der deutsche Teil des Einzugsgebietes umfasst 9.700 ha, der niederländische 6.765 ha, so dass für die Zukunft ein Kostenanteil des Deichverbandes von 60 v.H. als angemessen erscheint.

5. Die Ständige Deutsch-Niederländische Grenzgewässerkommission hat sich mit dieser Änderung einverstanden erklärt.

Demgemäss schlieszen der Deichverband und der Polderdistrict (als Rechtsnachfolger des Polderdistricts „Circul van de Ooy en Millingen“) unter Beachtung von Kapitel 4, Artikel 59 des Grenzvertrages zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande vom 8. April 1960 folgende Vereinbarung:

Artikel 1

1. Het Polderdistrict neemt op zich:
  - a. het gemaal aan de meersluis bij Nijmegen te exploiteren, te beheren, te onderhouden en zo nodig te vergroten of te verbeteren;
  - b. de watergang „Het Meer”, alsmede de bij grensmaal 640 (ten zuiden van de Querdam), onderscheidenlijk bij grensmaal 641 (ten noorden van de Querdam) beginnende en in „Het Meer” uitmondende beide watergangen te beheren, te onderhouden, en deze zo nodig te verbeteren teneinde een betere afwatering te verkrijgen.
2. De huidige toestand van het gemaal en van de watergangen is omschreven in een door beide partijen ondertekend grondplan, dat – met mogelijke toekomstige veranderingen – deel uitmaakt van deze overeenkomst.
3. Het Deichverband en het Polderdistrict zullen, elk in hun deel van het gemeenschappelijke stroomgebied, alles in het werk stellen, opdat het zuiver houden van het water in de in het eerste lid genoemde watergangen overeenkomstig hun nationale wetgeving wordt gewaarborgd.

Artikel 2

1. Bij het nakomen van zijn verplichting tot exploiteren, beheren en onderhouden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, zal het Polderdistrict het grondplan in acht nemen, alsmede de voorschriften die het Deichverband en het Polderdistrict terstond na het sluiten van deze Overeenkomst in onderlinge overeenstemming opstellen en waarin in het bijzonder ook de aan te houden waterstanden worden vastgelegd.
2. Over het bestaan van de noodzaak tot uitbreidingen of verbeteringen als bedoeld in het eerste lid van artikel 1, dienen het Deichverband en het Polderdistrict vooraf tot overeenstemming te komen. De uitvoering dient te geschieden volgens plannen, welke door beide partijen gezamenlijk worden opgesteld; de voorschriften van ieders nationale recht blijven overigens onverlet. Een dergelijk plan maakt, na uitvoering daarvan, deel uit van deze overeenkomst.
3. De Oberdeichinspektor te Düsseldorf en de Directeur-Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat van Gelderland hebben het recht de verbeteringswerken te inspecteren. Het vijfde lid van artikel 3 vindt overeenkomstige toepassing.
4. De voorschriften en plannen als bedoeld in het eerste en tweede lid alsmede mogelijke toekomstige wijzigingen behoeven slechts de goedkeuring van de Regierungspräsident te Düsseldorf en van Gedeputeerde Staten van Gelderland te Arnhem.

Artikel 1

1. Der Polderdistrict ist verpflichtet,

- a) das Pumpwerk an der Meerschleuse bei Nijmegen zu betreiben, zu verwalten und zu unterhalten sowie erforderlichenfalls zu erweitern oder zu verbessern,
- b) den Wasserlauf „Het Meer“ sowie die am Grenzstein 640 (Südlich des Querdammes) bzw. am Grenzstein 641 (Nördlich des Querdammes) beginnenden und in „Het Meer“ einmündenden beiden Wasserläufe zu verwalten und zu unterhalten sowie erforderlichenfalls durch ihren Ausbau die Vorflut zu verbessern.

2. Der Zustand des Pumpwerkes und der Wasserläufe ist in einem von beiden Parteien unterschriebenen Bestandsplan festgelegt, der mit etwaigen künftigen Änderungen – Bestandteil dieser Vereinbarung ist.

3. Der Deichverband und der Polderdistrict werden in ihrem Teil des gemeinsamen Einzugsgebietes darauf hinwirken, dass die Reinhaltung des Wassers der in Absatz 1 genannten Wasserläufe gemäß den jeweiligen nationalen Bestimmungen gewährleistet ist.

Artikel 2

1. Der Polderdistrict hat seine Pflicht zum Betrieb sowie zur Verwaltung und Unterhaltung im Sinne des Artikels 1 Abs. 1 gemäß dem Bestandsplan sowie denjenigen Vorschriften zu erfüllen, die der Deichverband und der Polderdistrict unverzüglich nach Abschluss dieser Vereinbarung in beiderseitigem Einvernehmen erlassen und in denen insbesondere auch die einzuhaltenden Wasserstände festgelegt werden.

2. Über die Notwendigkeit von Erweiterungen oder Verbesserungen im Sinne des Artikels 1 Abs. 1 müssen sich der Deichverband und der Polderdistrict vorab einigen. Die Durchführung hat nach Plänen zu erfolgen, die durch die Parteien im beiderseitigen Einvernehmen aufgestellt werden; die Vorschriften des jeweiligen nationalen Rechtes bleiben im übrigen unberührt. Ein solcher Plan wird nach Ausführung Bestandteil dieser Vereinbarung.

3. Der Directeur Hoofdingenieur van de Provinciale Waterstaat van Gelderland und der Oberdeichinspektor in Düsseldorf haben das Recht, die Baustellen und Anlagen zu besichtigen. Artikel 3 Abs. 5 gilt entsprechend.

4. Die Vorschriften und Pläne im Sinne der Absätze 1 und 2 sowie etwaige künftige Änderungen bedürfen nur der Genehmigung des Regierungspräsidenten in Düsseldorf und der Gedeputeerde Staten van Gelderland in Arnhem.

Artikel 3

1. Voor het begin van elk rekeningsjaar (kalenderjaar) maakt het Polderdistrict een begroting op, waarin met voorafgaande toestemming van het Deichverband de verwachte inkomsten en uitgaven, met de uitvoering van deze Overeenkomst in verband staande, en het dienovereenkomstig door het Deichverband te dragen aandeel in de kosten afzonderlijk geraamd worden.

De uitgaven dienen binnen de voormelde begroting te blijven.

2. Uitgaven, waarin in de begroting niet, of tot een lager bedrag, is voorzien behoeven de voorafgaande toestemming van het Deichverband; indien verhoging van de bemalingskosten noodzakelijk is, doch de omstandigheden bijzonder snel optreden vereisen, is de voorafgaande toestemming van de Deichgraf van het Deichverband voldoende.

3. Vóór 30 juni van elk jaar legt het polderdistrict het Deichverband een afrekening voor van alle inkomsten en uitgaven van het verstreken rekeningsjaar.

4. Het Deichverband heeft het recht met twee vertegenwoordigers aan alle vergaderingen van het gecombineerd college of van het dagelijks bestuur van het Polderdistrict, alsmede aan alle schouwen deel te nemen, voor zover de vergaderingen of schouwen betrekking hebben op de in deze Overeenkomst geregelde aangelegenheden (vgl. artikel 1).

Het Polderdistrict dient het Deichverband tijdig daartoe uit te nodigen. Het bepaalde in de beide eerste volzinnen geldt op overeenkomstige wijze voor de Oberdeichinspektor persoonlijk.

5. De wettige vertegenwoordiger van het Deichverband of de door hem hiertoe aangewezen personen hebben het recht, zich te allen tijde op de hoogte te stellen van de toestand van het gemaal alsmede van de exploitatie, het beheer en het onderhoud daarvan; zij hebben het recht om inzage te nemen van alle bescheiden van het Polderdistrict die betrekking hebben op deze overeenkomst.

Artikel 4

1. Het Deichverband neemt op zich:

- a. een aandeel van 60 procent te dragen van de kosten welke het Polderdistrict maakt bij de nakoming van de in artikel 1 neergelegde verplichtingen (uitvoeringskosten), met uitzondering echter van de kosten van het beheer;
- b. een aandeel van 7,5 procent te dragen van de kosten, die het Polderdistrict in elk rekeningsjaar (kalenderjaar) maakt voor het beheer van het Nederlandse deel van het gemeenschappelijke stroomgebied.

Artikel 3

1. Vor Beginn eines jeden Rechnungsjahres, das mit dem Kalenderjahr übereinstimmen musz, stellt der Polderdistrict einen Haushaltsplan auf, in dem im vorherigen Einvernehmen mit dem Deichverband die mit der Durchführung dieser Vereinbarung zusammenhängenden voraussichtlichen Ausgaben und Einnahmen und die demgemäz vom Deichverband zu tragenden Kostenanteile besonders veranschlagt werden. Die Ausgaben haben sich nach diesem Plan zu richten.

2. Über- und auszerplanmäzige Ausgaben bedürfen der vorherigen Zustimmung des Deichverbandes. Bei einer etwa erforderlichen Erhöhung der Pumpkosten reicht jedoch im Falle besonderer Eilbedürftigkeit die vorherige Zustimmung des Deichgrafen des Deichverbandes aus.

3. Spätestens bis zum 30. Juni eines jeden Jahres legt der Polderdistrict dem Deichverband eine Abrechnung über alle Einnahmen und Ausgaben des verflossenen Rechnungsjahres vor.

4. Der Deichverband hat das Recht, mit zwei Vertretern an allen Sitzungen des Vorstandes oder des geschäftsführenden Ausschusses des Polderdistricts sowie an allen Schauen teilzunehmen, soweit die Sitzungen und Schauen Gegenstände dieser Vereinbarung (vgl. Artikel 1) betreffen. Hierzu hat der Polderdistrict den Deichverband unter Einhaltung einer ausreichenden Frist einzuladen. Die Sätze 1 und 2 sind auf den Oberdeichinspektor für seine Person entsprechend anzuwenden.

5. Die satzungsmäzigen Vertreter des Deichverbandes oder von diesem besonders beauftragte Personen sind berechtigt, sich jederzeit von dem Zustand des Pumpwerkes sowie von dessen Betrieb, Verwaltung und Unterhaltung zu überzeugen; sie haben das Recht, in alle Akten und Unterlagen des Polderdistricts Einsicht zu nehmen, die diese Vereinbarung betreffen.

Artikel 4

1. Der Deichverband verpflichtet sich:

- a) von den Kosten – jedoch mit Ausnahme der Verwaltungskosten die dem Polderdistrict in Erfüllung der in Artikel 1 dargelegten Verpflichtungen entstehen (Ausführungskosten), einen Anteil von 60 v.H.,
  - b) von den Kosten des Polderdistricts für die Verwaltung des niederländischen Teils des gemeinsamen Einzugsgebietes je Rechnungsjahr (Kalenderjahr) einen Anteil von 7,5 v.H. zu tragen.
-

2. Indien ten gevolge van door een der partijen of door derden uitgevoerde werkzaamheden (b.v. door uitgravingen, de nieuwbouw of uitbreiding van steenfabrieken, alsmede van andere niet-landbouwbedrijven of de toeneming van de woningbouw) in het gemeenschappelijk stroomgebied (vgl. art. 6) de waterhoeveelheden, in het bijzonder de hoeveelheden kwelwater, aanmerkelijk zouden toenemen of de grondwaterstand aanzienlijk zou veranderen, dan treffen de partijen ter zake van de hieruit voortvloeiende kostenverhoging een nieuwe regeling.

3. Elk der partijen is verplicht de andere partij tijdig op de hoogte te brengen van de aanvang van werkzaamheden als hierboven bedoeld.

4. Op verzoek van een der partijen zullen de partijen zich tezamen ter plaatse op de hoogte stellen van het bestaan van zodanige werkzaamheden.

Artikel 5

1. Als vooruitbetaling op de volgens het eerste lid van artikel 4 door hem te dragen kosten betaalt het Deichverband aan het Polderdistrict jaarlijks vóór 1 juli een bedrag ter grootte van 50 % van het in de begroting van het lopende rekeningsjaar voor hem geraamde aandeel in de totale kosten.

De overblijvende kosten dienen te worden betaald binnen twee maanden na overlegging van de rekeningen, zoals deze door het gecombineerd college van het Polderdistrict zijn vastgesteld.

2. Alle betalingen geschieden in Nederlands courant.

Artikel 6

1. Het huidige gemeenschappelijke stroomgebied, het gedeelte van het stroomgebied van het Deichverband (Duitse stroomgebied) en dat van het Polderdistrict (Nederlands stroomgebied) zijn aangegeven op een kaart, die door beide partijen blijkens hun ondertekening voor juist wordt gehouden en deel uitmaakt van deze overeenkomst.

2. Als in de toekomst de verhouding tussen de oppervlakten van het Duitse en van het Nederlandse stroomgebied meer dan 5 % wordt gewijzigd, dan stellen het Deichverband en het polderdistrict een dienovereenkomstige wijziging vast van de in het eerste lid van artikel 4 onder a gegeven kostenverdeling.

3. Als er wijziging komt in de grootte der beheerskosten (art. 4, eerste lid, onder b) tengevolge van het aanvaarden van andere taken door het polderdistrict of door vergroting van het districtsgebied, dan treden het Deichverband en het Polderdistrict met elkaar in onderhandeling over een herverdeling van de beheerskosten.

2. Sollten durch Einwirkungen einer Partei oder Dritter (beispielsweise durch Ausgrabungen, die Neuanlage oder Erweiterung von Ziegeleien sowie anderer nichtlandwirtschaftlicher Betriebe und die Zunahme des Wohnungsbaues) im gemeinsamen Einzugsgebiet (vgl. Artikel 6) die Wassermengen, insbesondere die Qualmwassermengen, wesentlich erhöht oder der Grundwasserstand wesentlich geändert werden, so treffen die Parteien über die hieraus erwachsenden Mehrkosten eine neue Regelung.

3. Jede Partei ist verpflichtet, die andere Partei rechtzeitig über den Eintritt obengenannter Einwirkungen zu unterrichten.

4. Auf Wunsch einer Partei werden die Parteien gemeinsam örtliche Feststellungen über das Bestehen derartiger Einwirkungen treffen.

Artikel 5

1. Als Abschlagszahlung auf die nach Artikel 4 Abs. 1 von ihm zu tragenden Kosten zahlt der Deichverband an den Polderdistrict jährlich spätestens bis zum 1. Juli einen Betrag von 50 v.H. der im Haushaltsplan des laufenden Rechnungsjahres für ihn veranschlagten Gesamtkosten. Die verbleibenden Kosten sind spätestens innerhalb von zwei Monaten nach Vorlage der vom Gecombineerd College des Polderdistricts festgestellten Rechnungen zu zahlen.

2. Alle Zahlungen werden in niederländischer Währung geleistet.

Artikel 6

1. Das heutige gemeinsame Einzugsgebiet, der Einzugsgebietsteil des Deichverbandes (deutsches Einzugsgebiet) und der des Polderdistricts (niederländisches Einzugsgebiet) sind auf einer Karte dargestellt, die beide Parteien durch ihre Unterschrift als richtig anerkannt haben und die Bestandteil dieser Vereinbarung ist.

2. Ändert sich in Zukunft das Größenverhältnis des deutschen und des niederländischen Einzugsgebietes um mehr als 5 v.H. zueinander, so werden der Deichverband und der Polderdistrict eine entsprechende Änderung der in Artikel 4 Abs. 1 a getroffenen Kostenverteilung vereinbaren.

3. Ändert sich der Umfang der Verwaltungskosten (Art. 4 Abs. 1 b) infolge der Übernahme anderer Aufgaben, durch den Polderdistrict oder Vergrößerung des Distriktsgebietes, so werden der Deichverband und der Polderdistrict über Neuverteilung der Verwaltungskosten verhandeln.

Artikel 7

Schade, die een der partijen lijdt als gevolg van niet-nakoming door de andere partij van de ingevolge deze overeenkomst op haar rustende verplichtingen, dient te worden vergoed. Het Deichverband heeft het recht zich voor door hem geleden en door het Polderdistrict erkende schade vergoeding te verschaffen door deze dienovereenkomstig in mindering te brengen op het aandeel in de kosten, dat jaarlijks door hem moet worden bijgedragen.

Artikel 8

Bij de gunning van werken ter uitvoering van deze overeenkomst dienen Duitse en Nederlandse ondernemingen in aanmerking te komen zoveel mogelijk naar de verhouding, waarin de kosten overeenkomstig het eerste lid van artikel 4 onder a van deze overeenkomst over het Deichverband en het Polderdistrict worden verdeeld.

Artikel 9

1. De partijen kunnen zelf, of door middel van de bij hen aangesloten lagere lichamen, voor betere afwatering van hun wederzijdse deel van het stroomgebied op hun eigen kosten aanvullende inrichtingen bouwen en exploiteren.

2. Een betere afwatering dient te worden aangemerkt als een beïnvloeding in de zin van het tweede lid van artikel 4. Dat geldt niet voor de normale afwatering van voor landbouwdoeleinden gezegde gronden, welke langs natuurlijke weg of op kunstmatige wijze tot stand komt.

Artikel 10

1. Na beëindiging van de overeenkomst zal het polderdistrict aan het Deichverband diens aandeel in de kosten voor de bouw van het gemeaal en voor mogelijke verbeteringen en uitbreidingen terugbetalen. De grootte van het aandeel wordt vastgesteld aan de hand van de waarde, die het gemeaal ten tijde van de beëindiging van de overeenkomst heeft.

2. Alles, wat tot de inrichting van de kantoren en vergaderruimten van het polderdistrict behoort, is zijn eigendom en zulks onafhankelijk van de omstandigheid, of de betrokken zaken thans reeds aanwezig zijn of nog zullen worden verkregen.

Artikel 11

Wijzigingen van deze overeenkomst behoeven de goedkeuring der Regeringen van de Bondsrepubliek Duitsland en van het Koninkrijk der Nederlanden. Zulks geldt niet voor een wijziging in de kostenverdeling ingevolge het bepaalde in het tweede lid van artikel 6.

Artikel 7

Für Schäden, die einer Partei dadurch entstehen, dass die andere die ihr nach dieser Vereinbarung obliegenden Verpflichtungen verletzt, ist Ersatz zu leisten. Der Deichverband ist berechtigt, sich wegen eines ihm entstandenen und vom Polderdistrict anerkannten Schadens entsprechende Einbehaltung des jährlich von ihm beizutragenden Kostenanteils schadlos zu halten.

Artikel 8

Bei der Vergabe von Arbeiten zur Durchführung dieser Vereinbarung sind deutsche und niederländische Unternehmer nach Möglichkeit in dem Verhältnis zu berücksichtigen, in dem sich die Kosten gemäz Artikel 4 Abs. 1a dieser Vereinbarung auf den Deichverband und den Polderdistrict verteilen.

Artikel 9

1. Die Parteien können selbst oder durch die ihnen angeschlossenen Unterverbände zur besseren Entwässerung ihrer Einzugsgebietsteile auf ihre Kosten zusätzliche Einrichtungen errichten und betreiben.

2. Eine bessere Entwässerung ist als Einwirkung im Sinne von Artikel 4 Abs. 2 anzusehen. Das gilt nicht für die normale natürliche oder künstliche Entwässerung landwirtschaftlich genutzter Flächen.

Artikel 10

1. Nach Beendigung der Vereinbarung wird der Polderdistrict dem Deichverband dessen Anteil an den Kosten für den Bau des Pumpwerkes sowie für etwaige Verbesserungen und Erweiterungen zurückerstatten. Der Anteil berechnet sich nach dem Wert, den das Pumpwerk zur Zeit der Beendigung der Vereinbarung besitzt.

2. Die Einrichtungsgegenstände der Büros und Sitzungsräume des Polderdistricts stehen in dessen Eigentum, und zwar unabhängig davon, ob sie bereits vorhanden sind oder noch erworben werden.

Artikel 11

Änderungen der Vereinbarung bedürfen der Genehmigung der Regierungen der Bundesrepublik Deutschland und des Königreichs der Niederlande. Das gilt nicht für Änderungen der Kostenverteilung nach Artikel 6 Abs. 2.

Artikel 12

1. Deze overeenkomst wordt gesloten voor 40 jaar. Als zij niet drie jaar voor de afloopdatum wordt opgezegd, wordt zij stilzwijgend voor telkens tien jaar verlengd.
2. De opzegging dient te geschieden per aangetekende brief.

Artikel 13

1. Deze overeenkomst behoeft de goedkeuring van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland. Zij treedt in werking een maand nadat de laatste der beide mededelingen van goedkeuring door de andere partij is ontvangen. De partijen stellen het tijdstip van de inwerkingtreding vast door middel van briefwisseling.
2. Met ingang van de dag van haar inwerkingtreding treedt deze overeenkomst in de plaats van
  - a. de overeenkomst met eerste en tweede nadere overeenkomst, alle van 28 juni 1932, tussen het Deichverband en het Nederlands waterschap „Nijmegen-Duitsche grens”;
  - b. de derde nadere overeenkomst van 24 oktober 1960 tussen het Deichverband en het Polderdistrict „Circul van de Ooy en Millingen”.

GEDAAN te Kranenburg, de 20ste september 1972, in viervoud, in de Nederlandse en Duitse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk gezaghebbend.

(w.g.) P. TH. ERMERS

(w.g.) ROBERT JANSEN

De bij de bovenafgedrukte Overeenkomsten behorende kaarten en tekeningen zijn los bij dit *Tractatenblad* gevoegd.

N.B. Deze kaarten en tekeningen zijn verkleind.

Artikel 12

1. Die Vereinbarung wird auf die Dauer von vierzig Jahren abgeschlossen. Wird sie nicht drei Jahre vor Ablauf ihrer Dauer gekündigt, verlängert sie sich stillschweigend um jeweils weitere zehn Jahre.

2. Die Kündigung hat durch eingeschriebenen Brief zu erfolgen.

Artikel 13

1. Diese Vereinbarung bedarf der Genehmigung der Regierungen der Bundesrepublik Deutschland und des Königreichs der Niederlande. Sie tritt einen Monat nach Zugang der zuletzt erteilten Genehmigung bei der Partei in Kraft. Die Parteien stellen den Zeitpunkt des Inkrafttretens durch Briefwechsel fest.

2. Die Vereinbarung ersetzt vom Tage ihres Inkrafttretens:

- a) den Vertrag und die 1. und 2. Sondervereinbarung, sämtlich vom 28. Juni 1932, zwischen dem Deichverband und der niederländischen Waterschap „Nijmegen–Duitsche grens“,
- b) die 3. Sondervereinbarung vom 24. Oktober 1960 zwischen dem Deichverband und dem Polderdistrict „Circul van de Ooy en Millingen“.

GESCHEHEN zu Kranenburg, den 20. September 1972, in vier Urschriften, jede in deutscher und niederländischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

(gez.) P. TH. ERMERS

(gez.) ROBERT JANSEN

Uitgegeven de zesde februari 1973.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

BIESHEUVEL.
